

van de Nirom door een Japanner werd meegedeeld dat hij zich aan anti-Japanse propaganda schuldig had gemaakt. Een week lang werd hij in de gevangenis Struiswijk opgesloten. Daar werd hem, aldus zijn rapport, meegedeeld dat hij kon kiezen tussen de doodstraf en medewerking aan de Japanse propaganda-uitzendingen, in welk laatste geval hij met zijn gezin in het 'radiokamp' zou worden ondergebracht. Hij verkoos die medewerking en mocht toen in Bandoeng zijn vrouw en kinderen ophalen. Daar pleegde hij volgens zijn rapport opnieuw overleg met kapitein de Lange, die beloofd zou hebben, dat een illegale groep in Batavia (die van kapitein Wernink?) contact met hem zou opnemen.

Als medewerker van de Japanse propagandadienst ging Zimmerman, zoals ook Ritman deed, buitenlands-politieke commentaren schrijven (hetzelfde deed al in die tijd een Australische krijgsgevangene op wie wij straks terugkomen), maar gebruik makend van de relatieve vrijheid die de in het 'radiokamp' geïnterneerden toen nog hadden, kon hij daarnaast, vooral met hulp van een Chinees die voor de Inlichtingendienst van het Knil had gewerkt, een spionagegroepje oprichten (contact met de in Batavia bestaande groep kreeg hij niet) – de aldus verzamelde gegevens liet hij in Buitenzorg afgeven bij een illegale werker van de groep-Welter, wiens adres hem (vermoedelijk door kapitein de Lange) was meegedeeld. Later in '42 kwam hij te weten dat zowel de groep-de Lange als de groep-Welter was opgerold – iets van de medewerking die hij aan de groep-Welter had verleend, drong tot de *Kenpeitai* door en hij werd samen met een medewerkster begin februari '43 gearresteerd. Onder zware martelingen gaf hij toe dat hij berichten had ontvangen. Hij werd niet berecht. Waarom niet? Die vraag kunnen wij niet beantwoorden – mogelijkkerwijs heeft zich aan de zijde der Japanners een touwtrekken voorgedaan tussen de *Kenpeitai* en de Japanse propagandadienst die hem als een kapabele kracht was gaan beschouwen (zelf zei hij later aan Jansen dat de Japanners hem 'te onbelangrijk' vonden¹). Hoe dat zij, hij werd enkele maanden lang in Struiswijk opgesloten, maar verklaarde zich in mei '43 bereid, opnieuw aan het werk te gaan in het 'radiokamp' – tegen mede-geïnterneerden zei hij dat hij in die functie zijn spionagewerk wilde hervatten. Dat lukte hem niet. Hij kwam namelijk (met zijn gezin) in het afgesloten *Tanah Abang*-kamp terecht, 'zodat', schreef hij in zijn verslag, 'verdere regelrechte spionage-arbeid zeer moeilijk werd'² – 'onmogelijk' dunkt ons een juistere term.

¹ A.v., 24 mei 1943. ² A. Zimmerman: 'Verslag werkzaamheden', p. 12.